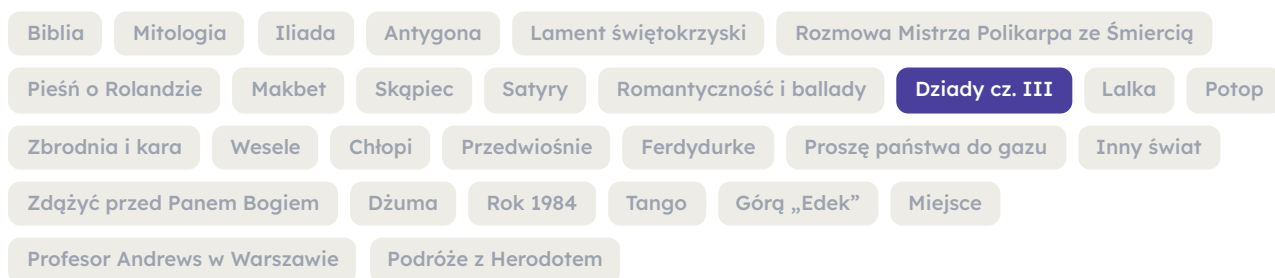

NIE KAŻ MU LICZYĆ · MATURA USTNA Z POLSKIEGO

Pytania jawne bez stresu

9 pytań CKE na maturę 2027 i 2028.
Do każdego karta-ściąga i wypowiedź wzorcowa.

Pakiet: Dziady cz. III

- Teza i mapa wypowiedzi z czasem mówienia
- 3 konteksty do wyboru i jak je powiązać
- Sceny-klucze, żeby uniknąć błędu kardynalnego
- Wypowiedź wzorcowa na ok. 4 minuty
- Pytania komisji, także o refleksję własną
- Plan powtórek i zwroty na egzamin

PYTANIE

21

Dziady cz. III · Adam Mickiewicz · Romantyzm

Losy młodzieży polskiej pod zaborami.

POWTÓRKI

- ☐ 1. dzień
- ☐ 3. dzień
- ☐ 7. dzień
- ☐ przed maturą

Losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

TEZA: POWIEDZ JĄ W PIERWSZEJ MINUCIE

W „Dziadach” cz. III młodzież pod zaborem rosyjskim jest prześladowana za samą miłość do ojczyzny: więzienie, śledztwo i zsyłka niszczą jej zdrowie i przyszłość, ale nadają tej ofierze sens, bo z cierpienia ma wyrosnąć wolność.

MAPA WYPOWIEDZI

ŁĄCZNIE OK. 3:50 MIN

Wstęp 0:00–0:47	Mickiewicz pisze o tym, co sam przeżył w 1823 r. jako uwięziony filomata. Dedykacja i przedmowa podkreślają, że to świadectwo prawdziwych prześladowań.
Argument 1 0:47–1:41	Scena I: studenci w celi w wigilię mówią o śledztwie. Tomasz chce wziąć winę na siebie, a Żegota opowiada bajkę o ziarnie, które diabeł zakopał, by je ukryć, a ono wiosną wyrosło.
Argument 2 1:41–2:32	Opowieść Sobolewskiego o kibitkach wywożących więźniów na Sybir i relacja Adolfa o Cichowskim (Salon warszawski) pokazują, że śledztwo łamie ciało i psychikę.
Kontekst 2:32–3:21	„Kamienie na szaniec” Kamińskiego: inne pokolenie, inny zaborca, ta sama cena patriotyzmu i to samo braterstwo.
Zakończenie 3:21–3:50	Losy młodzieży są w dramacie ofiarą całego pokolenia. Zaborca chce je zniszczyć, a w rzeczywistości zasiewa przyszłą wolność.

SŁOWA-KLUCZE DO NOTATKI

filomaci i filareci Nowosilcow scena więzienna
kibitki Cichowski ofiara pokolenia

UWAGA, PUŁAPKA

Nie myl sceny więziennej (I) z Salonem warszawskim (VII). Konrad z III części to dawny Gustaw: przemiana dokonuje się w Prologu.

KONTEKSTY DO WYBORU (WYBIERZ JEDEN)

LITERACKI „Kamienie na szaniec” – Aleksander Kamiński
Młodzież Szarych Szeregów w okupowanej Warszawie płaci za konspirację torturami (Rudy na Szucha) i życiem, ale zachowuje przyjaźń i honor.

HISTORYCZNY Proces filomatów i filaretów (1823–1824)
Śledztwo Nowosilcowa w Wilnie zakończyło się wyrokami więzienia i zsyłkami w głąb Rosji. Mickiewicz był jednym z oskarżonych.

LITERACKI „Syzyfowe prace” – Stefan Żeromski
Rusyfikacja w szkole: młodzież zaboru rosyjskiego walczy o polskość nie w celi, lecz w klasie.

PYTANIA KOMISJI: PRZECWICZ ODPOWIEDŹ NA GŁOS

- Czy cierpienie młodych bohaterów miało sens?**
Przywołaj bajkę Żegoty o ziarnie i Widzenie ks. Piotra. Dodaj własne zdanie: ofiara ma sens, gdy służy innym.
- Czy dziś młodzi ludzie też płacą za swoje przekonania?**
Podaj przykład współczesny, np. protesty młodzieży w państwach autorytarnych, i porównaj go z sytuacją filaretów.
- Co zrobiłbyś/zrobiłabyś na miejscu Tomasza?**
To pytanie o refleksję własną: lojalność wobec przyjaciół, strach, odpowiedzialność za innych. Zajmij stanowisko i uzasadnij.

PYTANIE 21 · WYPOWIEDŹ WZORCOWA

Losy młodzieży polskiej pod zaborami.

404 słów
ok. 3:50 min mówienia

Przeczytaj na głos z zegarkiem, potem opowiedz to samo **własnymi słowami**. Nie ucz się na pamięć: zapamiętaj kolejność części i jedno zdanie z każdej.

Wstęp

83 słów

Tematem mojej wypowiedzi są losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omówię je na podstawie trzeciej części „Dziadów” Adama Mickiewicza. Uważam, że młodzi bohaterowie dramatu są prześladowani wyłącznie za miłość do ojczyzny. Więzienie, śledztwo i zsyłka niszczą ich zdrowie i przyszłość, ale Mickiewicz nadaje tej ofierze sens. Warto pamiętać, że poeta pisze o tym, co sam przeżył: w 1823 roku jako filomata trafił do więzienia w wileńskim klasztorze bazylianów. Dedykacja dla zmarłych przyjaciół i przedmowa o Nowosilcowie mówią wprost, że dramat jest świadectwem prawdziwych wydarzeń.

Argument 1

94 słów

Najważniejsza jest dla mnie scena więzienna. Jest wigilia Bożego Narodzenia, a w celi spotykają się uwięzieni studenci. Żegota nie wie nawet, za co go aresztowano. Tomasz, najdłużej więziony, jest gotów wziąć winę na siebie, żeby ocalić innych. Żegota opowiada bajkę Goreckiego o diable, który zakopał ziarno, żeby ukryć je przed człowiekiem, a wiosną z ziarna wyrosło zboże. Ta bajka streszcza sens całego dramatu: prześladowanie młodzieży nie zniszczy sprawy narodowej, tylko ją umocni. Ważne jest też to, że więźniowie mimo strachu tworzą wspólnotę: śpiewają, żartują i wspierają się nawzajem. Zaborca nie zabił w nich młodości.

Argument 2

90 słów

Mickiewicz nie upiększa jednak cierpienia. Sobolewski opowiada o kibitkach, którymi wywożono więźniów na Sybir. Wychudzony Janczewski z kibitki trzykrotnie woła do tłumu, że Polska jeszcze nie zginęła, a żołnierz niesie pobitego Wasilewskiego z rękami rozpiętymi jak u zdjętego z krzyża. W Salonie warszawskim Adolf opowiada o Cichowskim. Po latach śledztwa wyszedł z więzienia zmieniony, lękliwy, niezdolny do normalnego życia. Zaborca niszczy więc nie tylko wolność młodych ludzi, ale i ich psychikę. Zsyłka w głąb Rosji oznacza utratę domu, studiów i szansy na zwykłe życie. To cena, którą płaci całe pokolenie.

Kontekst

86 słów

Jako kontekst przywołam „Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego. To inne pokolenie i inny okupant, ale los jest podobny. Rudy po przesłuchaniach na Szucha umiera z wycieńczenia, a Alek i Zośka giną w akcjach. Tak jak filareci, harcerze Szarych Szeregów stawiają ojczyznę ponad własne bezpieczeństwo i do końca zachowują braterstwo. Widać, że w polskiej literaturze losy młodzieży pod obcą władzą układają się w jeden, powtarzający się wzór. Różnica polega na tym, że harcerze mogli walczyć z bronią w rękę, a filareci walczyli głównie słowem i wiernością sobie.

Zakończenie

51 słów

Podsumowując: w trzeciej części „Dziadów” młodzież jest ofiarą zaborcy, ale nie jest ofiarą bezsensowną. Mickiewicz pokazuje, że cierpienie jednego pokolenia staje się zasiewem przyszłej wolności, tak jak ziarno z bajki Żegoty. Moim zdaniem właśnie dlatego ten dramat do dziś porusza młodych czytelników: mówi o odwadze, lojalności i cenie wierności własnym przekonaniom.

MOJA WERSJA: HASŁA, WŁASNY PRZYKŁAD, INNY KONTEKST